

Sebők Lajos - Kota Dominika - Szabó Tamara - Márkus Edina: Debreceni egyetemisták kulturális intézménylátogatási szokásai és a helyi intézményekkel való kapcsolata

Absztrakt: A Debreceni Egyetem hallgatói közössége sokszínűségének köszönhetően kulturális intézménylátogatási szokásaik is jelentős változatosságot mutatnak. Bár az egyetemisták kulturális részvételének vizsgálata a hazai szakirodalomban nem újkeletű (Fekete & Prazsák, 2012; Hegedűs, 2016; Pavluska, Jakopánecz & Törőcsik, 2018), az elmúlt években e célcsoport vonatkozásában nem született átfogó empirikus elemzés. Kutatásunkkal a hallgatók intézménylátogatási szokásait, információszerezési módjait, elégedettségét vizsgáltuk, és feltártuk az intézménylátogatás elmaradásának okait. Az adatfelvétel online kérdőív segítségével zajlott 2024 májusa és októbere között, amelyet 1013 hallgató töltött ki. Az adatokat SPSS szoftverrel dolgoztuk fel, egy- és többváltozós elemzéseket alkalmazva. Eredményeink alapján a hallgatók kulturális érdeklődése három klaszterbe sorolható. Vizsgálatunk eredményei gyakorlati iránymutatást adhatnak a debreceni kulturális intézményeknek, lehetővé téve számukra olyan programkínálat kialakítását, amely közvetlenül illeszkedik a hallgatók igényeihez.

Abstract: The student community of the University of Debrecen is characterized by considerable diversity, which is also reflected in their cultural institution visiting habits. Although the examination of university students' cultural participation is well-established in the Hungarian scholarly literature (Fekete & Prazsák, 2012; Hegedűs, 2016; Pavluska, Jakopánecz & Törőcsik, 2018), in recent years no comprehensive empirical analysis has been conducted with regard to this target group. The aim of our research was to explore students' institution-visiting habits, sources of information, satisfaction, as well as the reasons for the absence of participation. Data collection was carried out

through an online questionnaire between May and October 2024, completed by 1,013 students. The data were processed using SPSS software, applying both univariate and multivariate analyses. Based on our findings, students' cultural interests can be categorized into three distinct clusters. The results of our study may provide practical guidance for cultural institutions in Debrecen, enabling them to design program offerings that are directly aligned with the needs of the student population.

Sebők Lajos: Debreceni Egyetem

Kota Dominika: Debreceni Egyetem

Szabó Tamara: Debreceni Egyetem

Márkus Edina: Debreceni Egyetem

Bevezetés

Munkánk a 37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia keretében került bemutatásra a „Debreceni egyetemisták kulturális érdeklődése, intézménylátogatási szokásai” címmel. Kutatásunk során a Debreceni Egyetem hallgatóit kulturális érdeklődésük és intézménylátogatási szokásaik alapján elemeztük. Az adatfelvételre egy online kérdőív keretében 2024 májusa és októbere között zajlott, melyben 1013 hallgató vett részt. Ezen tanulmány célja feltárni az egyetemisták kulturális intézménylátogatási szokásait, valamint ezen intézményekkel való kapcsolatát. A kutatás a Debreceni Egyetem Művészeti Központjához kapcsolódik, a kulturális színterek Debrecenben című kurzus keretében indult.

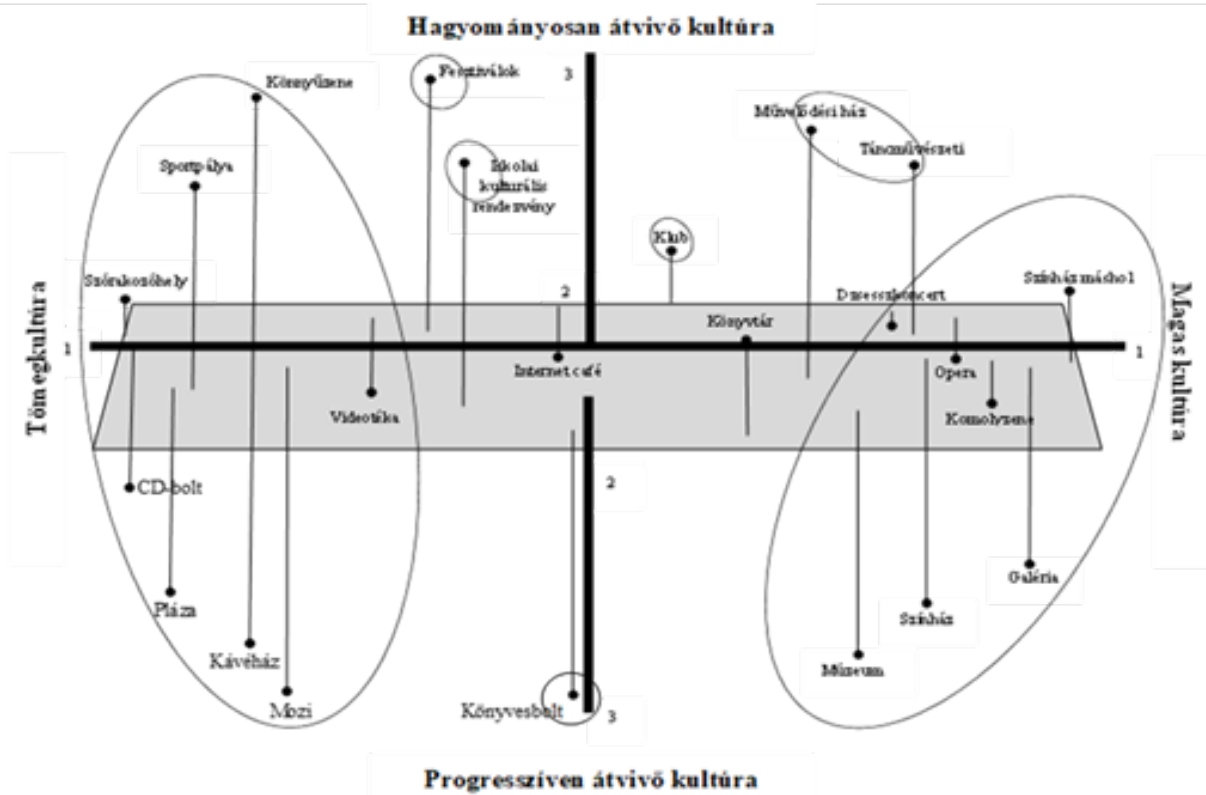
Elméleti háttér

Az oktatás, a társas kapcsolatok és a helyi intézményi környezet együttesen alakítják ki azt a kulturális teret, amelyben az egyetemisták mindennapjaikat élik. A Debreceni Egyetemhez hasonló nagy intézmények különösen fontos szereplői ennek a kulturális térnek, mivel saját programjaikon keresztül versenyhelyzetet is teremtenek a városi intézmények számára. Mindezek alapján az egyetemisták vizsgálata gyakorlati jelentőséggel is bír; iránymutatást adhatnak a helyi intézményeknek abban, hogyan növelhetik vonzerejüket és hogyan alakíthatnak ki hosszú távú kapcsolatot a fiatal közönséggel.

A „*Jelentés a magyar kultúra állapotáról*” című kutatás eredményei 2010-ben jelentek meg (Antalóczy et. al., 2010). A vizsgálat egyedülálló módon nemcsak a kultúrafogyasztás mennyiségi adataira fókuszált, hanem arra is, hogy miképpen befolyásolják azt a kulturális háttér, a gondolkodásmód, az értékrendszer, a társadalmi és világnézeti elképzelések, valamint az önmagunkról alkotott kép tényezői.

A kutatás során a kulturális intézményeket a kulturális tevékenységek háromdimenziós térképe alapján elemezték (1. ábra).

1. ábra: A kulturális tevékenységek 3 dimenziós tere – MINISSA modell
(Forrás: Antalóczy et al., 2010:10 alapján saját szerkesztés)

Ezen metóduson keresztül olyan kulturális intézménytípusok kerültek egymáshoz közelebb, amelyeket a vizsgálatba bevont személyek gyakrabban látogattak és távolabb kerültek egymástól, amelyeket kevesebbszer kerestek fel. Megfigyelhető, hogy a magas és tömegkultúra terei tekintetében jelentős különbségek jelennek meg, a magaskultúra meglehetősen kisebb arányban van jelen. Ezen szakadék áthidalására reális esély van, amelyben kiemelt szerepet játszhatnak a fesztiválok, az iskolák által szervezett kulturális rendezvények, a művelődési házak (Pavluska, 2014).

Az **ifjúság** nem egy külön réteget foglal magába, ugyanis minden társadalmi csoportnak megvan a saját ifjúsága. A fogalom a történelem során megmutatkozott az eszmerendszerekben, vallási tanításokban, politikai nézetekben. Minden ifjúsági csoport saját kultúrát birtokol, habár vannak egyezések, az ifjúsági kultúra vonásai eltérően mutatkoznak meg, például ízlés, kapcsolatok kialakítása, értékrend, életstílus tekintetében (Vitányi et al., 2006). Esetünkben az egyetemisták csoportja egyfajta szubkulturális képződmény, az ifjúság alkotóelemeiként tekintünk rájuk. Homogén és heterogén jellemzőkkel egyaránt leírhatóak: közös jellemzőik, hogy felsőoktatási intézményben tanulnak és végső céljuk a diploma megszerzése, azonban egy részük másfajta nemzetiség részét képezik, melyből adódóan a kultúrafogyasztási szokásaik is eltérőek. Az ifjúkor egyfajta átmenetet képez a gyermekkor és a felnőttkor között. Az ifjúságkutatások vizsgált korosztálya pedig 15 és 29 év közé tehető (Pavluska, 2016; Pavluska et al., 2018; Nagy, 2020; Mohos & Ponyi, 2020). A globalizáció mellett az IKT eszközök tömegessé válása, valamint az

életszakaszokhoz kapcsolódó „fordulópontok” kitolódása is nagy változásokat eredményezett (Furlong et al., 2000; Fekete, 2024).

Az ifjúságkutatások segítséget nyújtanak a fiatalok speciális élethelyzetének megismeréséhez, életvitelük, valamint életmódjuk megértéséhez. A 2020-as Ifjúságkutatás többek között vizsgálja a fiatal korosztályra jellemző kitolódást, a tanuláshoz, generációs konfliktusokhoz fűződő álláspontokat, valamint a munkaerőpiaci és anyagi helyzetet is. Ezen témák kutatása során is felmerült a kultúra, és a kulturális tőke jelentősége (Nagy, 2020).

Fontos megemlíteni, hogy a kulturális elfoglaltság idő kérdése is lehet, így tehát a kultúra és **szabadidő** fogalom erősen kapcsolódik egymáshoz. Dumazdier alapján Szántó Miklós (1976: 281) a szabadidőt a következőképpen fogalmazza meg *„a szabadidő olyan elfoglaltságok együttese, amelyeknek az egyén teljes kedve szerint átadhatja magát, akár, hogy pihenhessen, akár, hogy szórakozhasson, akár, hogy fejleszthesse önkéntes társadalmi részvételét, érdek nélküli tájékozódását vagy képzését, miután megszabadult minden hivatásbeli, családi vagy társadalmi kötelezettségtől.”* Ahhoz, hogy az egyén számára rendelkezésre álló szabadidő helyes és ésszerű módon valósuljon meg, elengedhetetlen a kulturális javak jelenléte. Az egyéni és csoportos minták leginkább a fogyasztói választások köré épülnek, az életstílus szempontjából pedig meghatározó a kulturális fogyasztás vizsgálata minden társadalmi csoportban. Az oktatási rendszer különböző szintjein dolgozó és tanuló egyének kulturális fogyasztási szokásainak mérése különösen jelentős, mivel ezek tükrözik a társadalom érték- és normarendszerét (Márkus et al., 2022: 9). Ezen kultúrafogyasztó egyének pedig az egyetemi légkörben léteznek idejük jelentős részében, így fontos megvizsgálni magát az egyetemet, mint kulturális teret és a kulturális intézményeket, mivel a hallgatók szorosan kapcsolódhatnak ezen kulturális színterekhez.

Megfigyelhető, hogy napjainkban egyre csökkenő tendenciát mutat a kulturális intézmények iránti kereslet a fiatalok körében, ez többek között köszönhető a változó világnak és a fiatalok kultúrafogyasztási szokásainak átalakulásának is. Annak ellenére, hogy a feltevés, hogy megvizsgáljuk ezen kultúrafogyasztói kört, egyértelműnek tűnhet a kulturális intézmények szempontjából, mégis kevésbé kutatott célcsoportnak számít ezen a területen, mivel ezen intézmények potenciális fogyasztói köre nem kimondottan az egyetemisták. Hunyadi (2005) kutatása során pontosan erre a következtetésre jutott, miszerint a kulturális intézményeket leginkább az idősebb, alacsonyabb végzettségű és kisebb településen élő emberek látogatják, még a fiatalság inkább a mozi és könnyűzenei koncerteket választja.

Kántor (2021) egy átfogó kutatás során vizsgálta különböző egyetemek hallgatóinak programkínálat megítélését különböző egyetemvárosokban, többek között Debrecen városában is. Az eredmények azt mutatják, hogy az egyetemisták körében a kulturális tevékenység csak közepes jelentőségűnek tekinthető, továbbá a programkínálat is meghatározó egy város életében, mivel ez befolyásolja, hogy az egyetemisták a kultúrát milyen rendszerességgel és minőségben fogyasztják majd.

Az elmúlt években számos kutatás zajlott, amely, mint témával foglalkozott a kultúra kérdésével, valamint a kulturális intézmények helyzetével is (Petersen & Andersen, 2018; Bocsi, 2022). A 2000-es évek elején tapasztalt csökkenő népszerűség azonban nem állt meg (Bauer & Tibori, 2002). Napjainkban a fiatalok pedig egyre jobban távolodnak ezektől az intézményektől. Ebből adódóan a közművelődés és így pedig a kultúraközvetítő intézmények egyik legnagyobb és egyben legnehezebb feladata a fiatal korosztály elérése (Mohos & Ponyi, 2020). A vizsgálatok során a kultúraközvetítő intézmények népszerűsége egyértelműen csökken a 15-29 évesek között. A

vizsgálatok eredményei szerint a hazánkban élő fiatalok többsége nem tekint ezen intézményekre úgy, mint kikapcsolódási lehetőség (Mohos & Ponyi, 2020). A korábbi kutatások eredményei alapján az alábbi főbb tényezők állapíthatók meg a folyamatos csökkenés tekintetében:

A tömegkultúra térnyerése egyre inkább háttérbe szorítja a magaskultúrát, melynek következtében annak kedvelői egyre inkább idősödnek (Hunyadi, 2005; Kuti, 2009). A fiatal korosztály körében folyamatosan növekszik azon emberek száma, aki élete során nem, vagy éppen alig találkozik a magas kultúra színtereivel (Pavluska et al., 2018; Mohos & Ponyi, 2020).

A kulturális területek közül a legkevésbé népszerűek a magaskultúrához tartoznak. Kevesen járnak komolyzenei eseményekre, operett előadásokra, különböző táncművészettel kapcsolatos rendezvényre vagy éppen cirkuszba. Megfigyelhető, hogy a hagyományőrző csoportok és a hagyományőrző események sem tartoznak a népszerű kulturális tevékenységek közé. Egy kutatás pedig kimutatta, hogy a fiatalok hagyományőrzéssel kapcsolatos tevékenysége az egyetemi éveik alatt egyre csökken (Szabó & Oross, 2024).

A magaskultúrát preferáló fiatalok száma csökkent, azonban a színházak évtizedek óta töretlen népszerűségnek örvendenek. Ezen kultúraközvetítő intézmény az egyik leglátogatottabb a korosztály körében. A legfrissebb ifjúságkutatás szerint csaknem a 15-29 évesek harmada jut el évente legalább egy előadásra (Nagy, 2020).

A kutatás módszertana

Kutatásunk célcsoportját a Debreceni Egyetem hallgatói képezték. A vizsgálat kvantitatív módszertannal, online kérdőív segítségével valósult meg, amelynek célja a hallgatók kultúrafogyasztási szokásainak, illetve a helyi kulturális intézményekhez való viszonyának feltérképezése volt.

Előzetesen áttekintettük a releváns szakirodalmakat és korábbi empirikus kutatásokat, továbbá összevetettük a debreceni kulturális intézmények programkínálatát saját tapasztalatainkkal. Ezt kiegészítette az intézmények honlapjainak és közösségi felületeinek elemzése, valamint ismerőseink és barátaink tapasztalatainak összegyűjtése. Az így szerzett információk elemei szerepet játszottak a kérdőív végső struktúrájának kialakításában. A mérőeszköz összeállításakor részben korábbi kutatások kérdőíveit adaptáltuk (Pavluska et al., 2018; Márkus et al., 2024), ezzel is biztosítva az eredmények későbbi összehasonlíthatóságát.

A kérdőív az alábbi tematikus egységek alapján épült fel:

Demográfiai háttér: a kitöltők neme, lakóhelye (életvitelszerűen Debrecenben élnek-e, ha igen, mióta; ha nem, milyen típusú településen), valamint szociokulturális háttere, amelyet a szülők legmagasabb iskolai végzettsége alapján közelítettünk meg. Továbbá feltérképeztük, hogy a hallgatók mely karokon folytatják tanulmányaikat.

Kulturális intézményekhez és programokhoz kapcsolódó kérdések: a hallgatók által ismert debreceni kulturális intézmények köre és látogatottságuk gyakorisága; a szabadidős és szórakozási lehetőségek preferenciái; a kulturális intézmények látogatásának akadályai; a programkínálat és a

hallgatói érdeklődés összhangja; valamint a városi kulturális kínálattal és szórakozási lehetőségekkel kapcsolatos elégedettség. Vizsgáltuk továbbá, hogy a válaszadók inkább a városi kulturális intézmények, vagy az egyetem által szervezett rendezvények látogatását részesítik előnyben. Nyitott kérdésként pedig kifejezheték a válaszadók, hogy milyen kulturális tevékenységek és programok érdekelnék őket.

Az adatfelvétel 2024 májusa és októbere között zajlott online kérdőív formájában. A kitöltők toborzása több csatornán keresztül történt (pl. DE-hallgatók Facebook csoport, kollégiumi közösségek), amelynek eredményeként összesen 1013 hallgató vett részt a kutatásban. Az adatokat IBM SPSS és Microsoft Excel programokkal dolgoztuk fel és elemeztük.

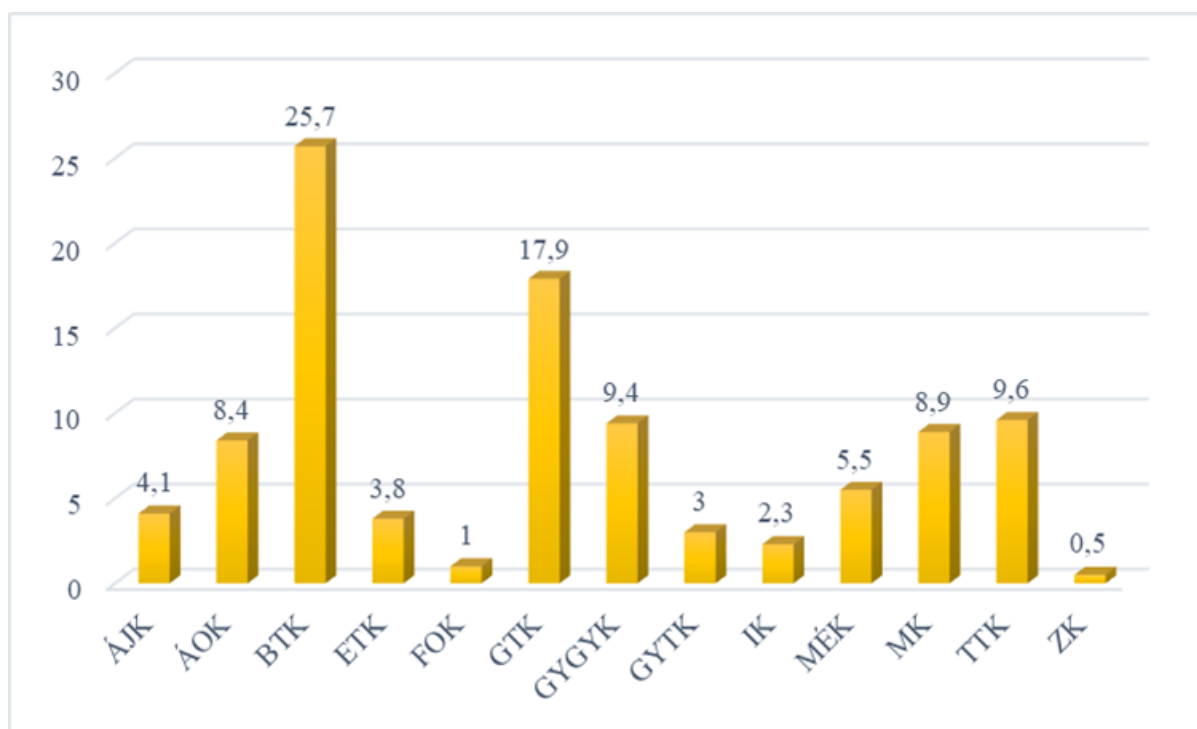
Kutatási kérdéseink megfogalmazásakor saját tapasztalatainkra és a releváns szakirodalomra egyaránt támaszkodtunk. Hipotéziseink ezen tényezők szintéziséből alakítottuk ki.

Kutatási kérdés	Hipotézis	Kapcsolódó kérdőíves kérdések
A debreceni egyetemisták mennyire ismerik a településen működő kulturális intézményeket?	Feltételezzük, hogy a Debreceni Egyetem hallgatói rendelkeznek ismeretekkel a városban működő kulturális intézményekről és programokról (Kántor, 2021).	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az alábbi debreceni kulturális intézmények közül, mely intézményeket ismeri?
A kulturális intézmények programkínálata megegyezik-e a hallgatók ízlésével?	Feltételezzük, hogy az intézmények programkínálata megegyezik a hallgatók ízlésével.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mennyire elégedett a következőkkel? ▪ Ön szerint az alábbi intézmények programkínálata mennyire egyezik a Debreceni Egyetemi hallgatók érdeklődési körével?
Ha nem látogatnak kulturális intézményeket a hallgatók a városban, akkor hova máshova járnak szórakozni?	Feltételezzük, hogy a kulturális intézmények mellett meghatározó a szórakozóhelyek látogatása is.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A felsorolt intézmények közül szórakozási lehetőségként mely intézmény(ek) szolgáltatásait veszi igénybe?
A debreceni egyetem által szervezett vagy a debreceni kulturális intézmények által szervezett programokkal elégedettebbek-e a hallgatók?	Feltételezzük, hogy elégedettség tekintetében a hallgatók körében eltérés figyelhető meg a város és az egyetem által szervezett programokban.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mennyire elégedett a következőkkel?

A minta jellemzése

A minta (n=1013) jellemzése a kérdőív szociodemográfiai háttérváltozóiin keresztül történt.

2. ábra: A kitöltők karonkénti százalékos eloszlása, % N=1013
(Forrás: saját szerkesztés)

A nemi megoszlás tekintetében a válaszadók 32,4%-a férfi (328 fő), 67,1%-a nő (680 fő), míg 0,5% (5 fő) nem nyilatkozott nemi hovatartozásáról. A szülők legmagasabb iskolai végzettségét tekintve az édesapák esetében a szakmunkásképző végzettség fordul elő leggyakrabban (27,8%), ezt a felsőfokú diploma (25,6%) és a szakközépiskolai érettségi (21%) követi. Az édesanyák körében a felsőfokú végzettség dominál (39%), emellett 18%-uk szakközépiskolai, 17,6%-uk gimnáziumi érettségivel rendelkezik. Az adatok alapján megállapítható, hogy a vizsgált populáció szülei jellemzően legalább érettségivel rendelkeznek, továbbá az édesanyák iskolai végzettsége átlagosan magasabb az édesapáknál.

A lakóhely alapján a hallgatók 55%-a állandó jelleggel Debrecenben él, míg 45%-uk más településekről származnak, illetve nem életvitelszerűen tartózkodnak a városban. A Debrecenben élők közül 26,8% több mint tíz éve, 31,1% pedig 1-3 éve lakik a városban. A nem debreceni hallgatók közül a legtöbben 5000-20 000 fő közötti lakosságszámú kisvárosokból (147 fő) és 5000 fő alatti településekről (128 fő) érkeztek.

A kérdőív kidolgozásának egyik alapvető szempontja volt a válaszadók kari hovatartozásának meghatározása (2. ábra). A minta 25,7%-a (260 fő) a Bölcsészettudományi Kar hallgatója, 17,9%-a (181 fő) a Gazdaságtudományi Karon, míg 9,6%-a (97 fő) a Természettudományi és Technológiai Karon tanul.

A vizsgálat során törekedtünk az adatok érvényességének és megbízhatóságának biztosítására. Noha a karok szerinti eloszlás nem tükrözi teljes mértékben a Debreceni Egyetem hallgatói populációjának arányait, bizonyos karok esetében a minta összetétele közelíti az intézményi reprezentatív értéket (pl. Bölcsészettudományi Kar, Általános Orvostudományi Kar, Természettudományi és Technológiai Kar). Elmondható, hogy a minta nem tekinthető teljes mértékben reprezentatívnak a kari struktúrára vonatkozóan. Ugyanakkor az egyes karoknál

megfigyelhető arányok, valamint a minta nagysága (n=1013) lehetővé teszik releváns és megalapozott következtetések levonását meghatározott szempontok mentén.

Az egyetemisták körében az alábbi klasztereket tudtuk kialakítani: Kultúra iránt kevésbé érdeklődők (24,1%), akik kevésbé mutattak érdeklődést a kulturális tevékenységek iránt, az egyes területek iránti érdeklődésükre 1-es, 2-es, maximum 3-as értéket adtak. A könnyedebb kulturális területek iránt érdeklődők (41,5%), akik főleg a könnyedebb területekre (mozi, könnyűzene, filmek, szórakoztató irodalom) adtak magasabb értéket, továbbá létrejött a kultúraszertető hallgatók csoportja (34,4%) is, akik komoly érdeklődést mutattak a kultúra iránt.

1. táblázat: A hallgatók kulturális érdeklődés mentén létrehozott klaszterei, N=1009
(Forrás: saját szerkesztés)

Klaszterek	%	N
Kultúra iránt kevésbé érdeklődők	24,1	243
Könnyedebb kulturális területek iránt érdeklődők	41,5	419
Kultúraszertető hallgatók	34,4	347
Összesen	100	1009

“Kérem fejtse ki röviden, hogy milyen rendezvények érdekelnék Önt!” kérdésünkre több, mint 450 válasz érkezett. Az eredmények által az alábbi megállapítások tehetők: a hallgatók által leginkább preferált kulturális területek megjelennek az általuk adott válaszokban is. A legtöbbit említett rendezvények között szerepelnek a zenei, színházi és sportesemények. A zenei érdeklődés tekintetében a könnyűzene, valamint a pop és rock műfajokat említették.

A hallgatók és a helyi kulturális intézmények kapcsolata

A felmérésben résztvevőket (n=1013) arra kértük, hogy nevezzék meg azokat a Debrecenben működő kulturális intézményeket, amelyeket a leginkább ismernek. A vizsgálathoz kötődően választhattak az általunk vizsgált intézmények köréből, de ők is megadhattak válaszokat. Az eredmények azt mutatják, hogy a kitöltők leginkább a Csokonai Nemzeti Színházat (82,3%), az Apolló Mozit (75,3%) a Kölcsey Központot (76,3%) és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzetközi Könyvtárát (61,2%) ismerik a leginkább, legkevésbé pedig a VOKE (22%), DEMKI (27,4%) és Debreceni Református Kollégium Múzeumát (30,9%). Ámbár a hallgatók több kulturális intézményt is ismernek a városban, megfigyelhető, hogy azokat kevésbé, vagy egyáltalán nem látogatják. Az alacsony látogatottsági adatok ellenére szeretnénk szemléltetni klaszter szintű lebontásban, hogy mely intézmények vonzzák leginkább a debreceni egyetemistákat. Az

egyetemisták körében klaszter szintű eloszlásban az alábbi intézményeket látogatják a hallgatók a leggyakrabban (n=1009). A legalább 1-szer jártak az adott intézményben és a több, mint 5-ször jártak tartomány közötti átlag százalékos eloszlása olvasható le a 2. táblázatról, amely nem veszi figyelembe az egyszer sem látogatták válaszlehetőséget. Egyéb válaszlehetőségként javarészt a Vojtina Bábszínház, MTA DAB székház, Malter és Deutsche Kulturelle Forum került felsorolásra.

Felmértük, hogy az elmúlt egy évben hányszor látogatják az általunk felsorolt kulturális intézményeket (lásd 2. táblázat) A gyakorisághoz a következő lehetőségeket adtuk meg: egyszer sem, legalább 1-szer, 2-szer, 3-szor, 4-szer, 5-ször, több mint 5-ször. A DEENK, az egyetem könyvtára lett a leggyakrabban látogatott intézmény, 227 válaszadó az elmúlt egy évben több mint 5-ször járt itt. A könyvtárlátogatás legfőbb oka a kölcsönzés, azonban az elmúlt időszakban egy olyan szintérré nőtte ki magát, ahová a hallgatók tanulási célzattal csoportosulnak. A leggyakoribb eset, hogy egy évben legalább egyszer látogatnak kulturális intézményeket.

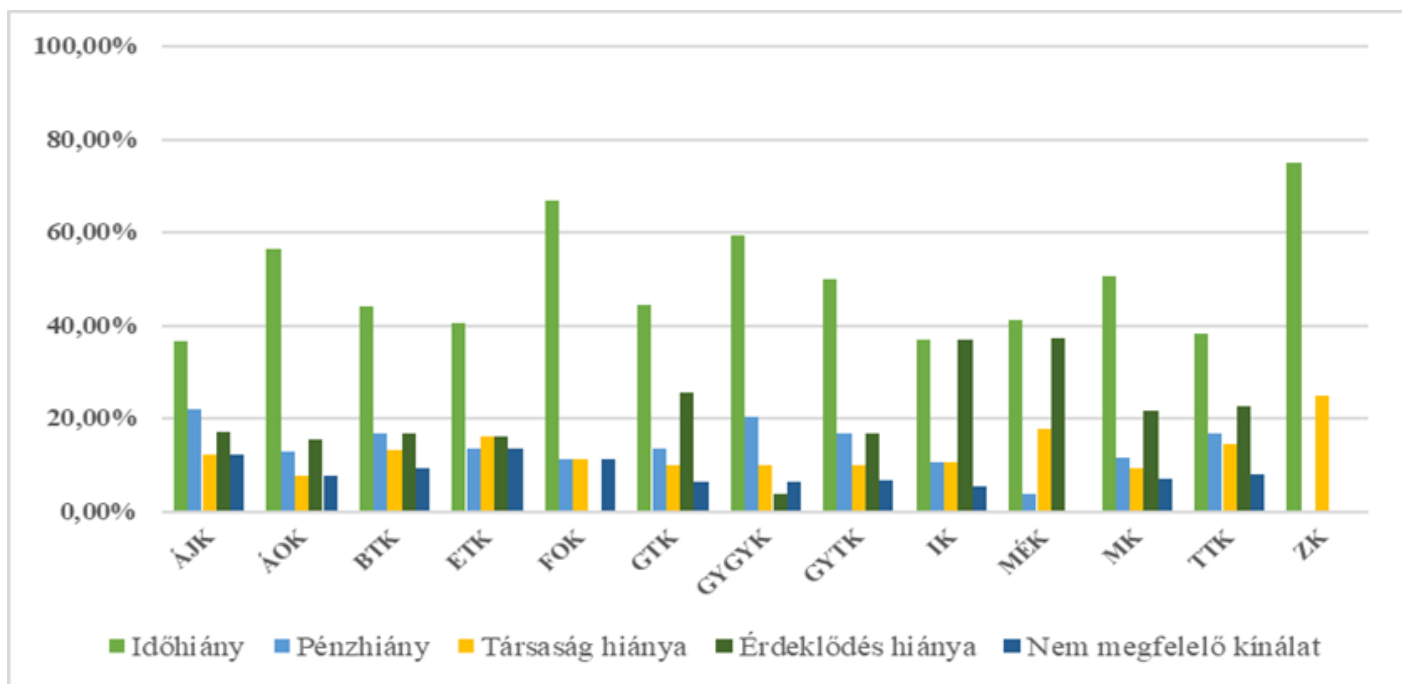
2. táblázat: A hallgatók intézménylátogatásának gyakorisága az elmúlt egy évben, N=1013
(Forrás: saját szerkesztés)

	Legalább egyszer	2-szer	3-szor	4-szer	5-ször	Több mint 5-ször
Agóra - Tudományos Élményközpont	149	21	13	6	3	5
Apolló Mozi	188	90	57	20	15	33
Csokonai Nemzeti Színház	194	55	39	18	7	26
Debreceni Egyetemi Színház (DESz24)	57	17	10	6	1	6
Debreceni Református Kollégium Múzeuma	92	17	12	4	0	6
DEENK (Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzetközi Könyvtár)	91	65	55	32	19	227
Déri Múzeum	190	40	25	9	4	5
Kölcsey Központ	223	87	35	23	13	22
Méliusz Juhász Péter Könyvtár	93	45	28	17	10	32
Modem (Modern- és Kortárs Művészeti Központ)	91	41	21	12	5	22
Odeon Színház	79	42	25	15	7	22
VOKE (Vasutas Egyetértés Művelődési Központ)	99	20	13	10	4	13

A hallgatókat arról is megkérdeztük, hogy mi az a legfőbb indok, ami miatt nem látogatják a helyi kulturális intézményeket gyakrabban. A 3. ábráról leolvasható, hogy ennek egyik legfőbb indok az *időhiány*. Ezen tényező a kitöltők arányához viszonyítva magas értéket mutat a

Fogorvostudományi Kar (66,7%), Általános Orvostudományi Kar (56,4%) és Állam- és Jogtudományi Kar (36,6%) hallgatóinak körében. Ezt követi az *érdeklődés hiánya*, amely a Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar (37,3%) és a Informatikai Kar (36,6%) hallgatói körében a legjellemzőbb. A pénzhiány tényezője leginkább az Állam- és Jogtudományi Kar (22%) és Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar (20,3%) hallgatóinak tekintetében okoz problémát.

3. ábra: A hallgatók távolmaradásának okai kari szinten, % N=946
(Forrás: saját szerkesztés)

A *társaság hiánya* miatt kevesebbet látogatják ezen intézményeket a Zeneművészeti Kar (25%) és a Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar (17,6%) hallgatói.

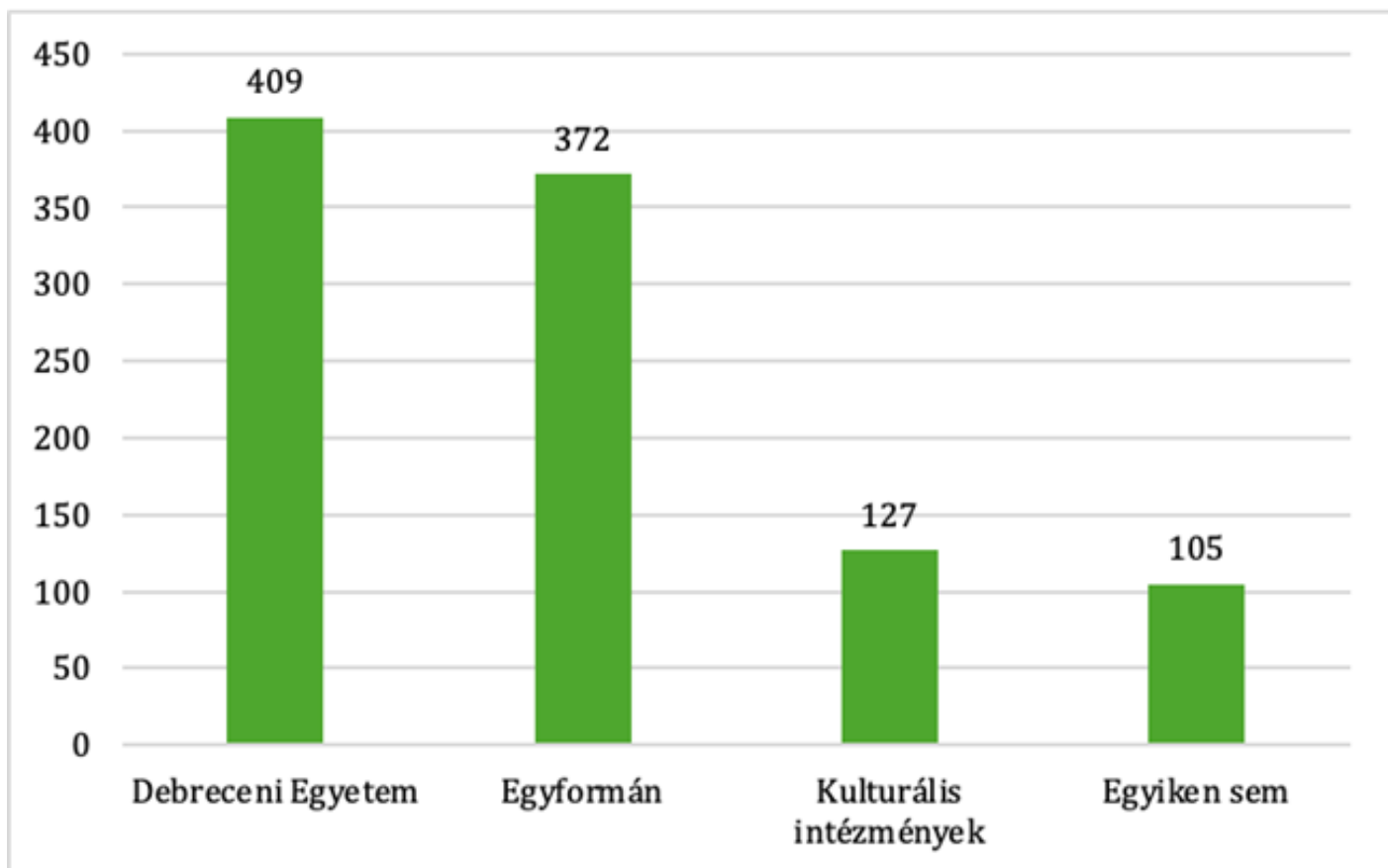
Egy keresztábrás elemzés révén az egyes érdeklődési típusokhoz tartozó százalékok szemléltetik, hogy az adott klaszter tekintetében milyen mértékű a látogatottság a debreceni kulturális intézményekhez kapcsolódóan. Elmondható, hogy mindhárom érdeklődési típus esetében a legnagyobb látogatási százalékot az Apolló Mozi, a DEENK és Kölcsey Központ érte el (3. táblázat). Megfigyelhetjük, hogy a hallgatók nyitottan állnak a kulturális intézményekhez, a legtöbbről már hallottak, viszont nincs meg az a motiváció, ami miatt el is mennének ilyen helyekre. Az adott klaszternek megfelelően a nagyobb érdeklődés nagyobb látogatási gyakoriságot is mutat.

3. táblázat: Hallgatók intézménylátogatása klaszterenként, N=1009
(Forrás: saját szerkesztés)

	Könnyedebb kultúra iránt érdeklődők	Kultúraszerető hallgatók	Kultúra iránt kevésbé érdeklődők
Agóra - Tudományos Élményközpont	16,2	36,6	14,4
Apolló Mozi	38,9	50,7	26,3
Csokonai Nemzeti Színház	32,2	45,2	19,3
Debreceni Egyetemi Színház (DESz24)	7,2	15,2	6,1
Debreceni Református Kollégium Múzeuma	12	18,2	9,1
DEENK	49,2	58,5	31,7
Déri Múzeum	23,3	39,2	15,2
Kölcsey Központ	39,1	50,4	25,5
Méliusz Juhász Péter Könyvtár	19,8	30,5	14,4
Modem	16,1	30,8	12
Odeon Színház	17,9	24,8	11,9
VOKE	13,4	23,9	7,4

Felmértük, hogy a hallgatók a Debreceni Egyetem vagy a debreceni kulturális intézmények által szervezett programokra járnak el szívesebben: „Ön inkább a Debreceni Egyetem vagy a debreceni kulturális intézmények által szervezett rendezvényeken vesz részt szívesebben?” (4. ábra) A kérdésre négy válaszlehetőséget kínáltunk a hallgatóknak: a Debreceni Egyetemet vagy a helyi kulturális intézményeket látogatják szívesen, egyiket sem, vagy éppen ugyanolyan mértékben. Az adatok tekintetében megállapítható, hogy a kitöltőink 10%-a (105 fő) nem látogat szívesen ilyen eseményeket. A fennmaradó válaszok megoszlása pedig a következő: 409 hallgató (40%), jobban preferálja a Debreceni Egyetem által szervezett programokat, 372 egyetemista (37%) nem tesz különbséget a kulturális programok rendezői esetében. Egyformán látogatja a Debreceni Egyetem és a városban található kulturális intézmények programjait. Azon hallgatók, akik a kulturális intézmények által szervezett programokat látogatják inkább, összesen 127-en voltak (13%).

4. ábra: „Ön inkább a Debreceni Egyetem vagy a debreceni kulturális intézmények által szervezett rendezvényeken vesz részt szívesebben?”
(Forrás: saját szerkesztés)

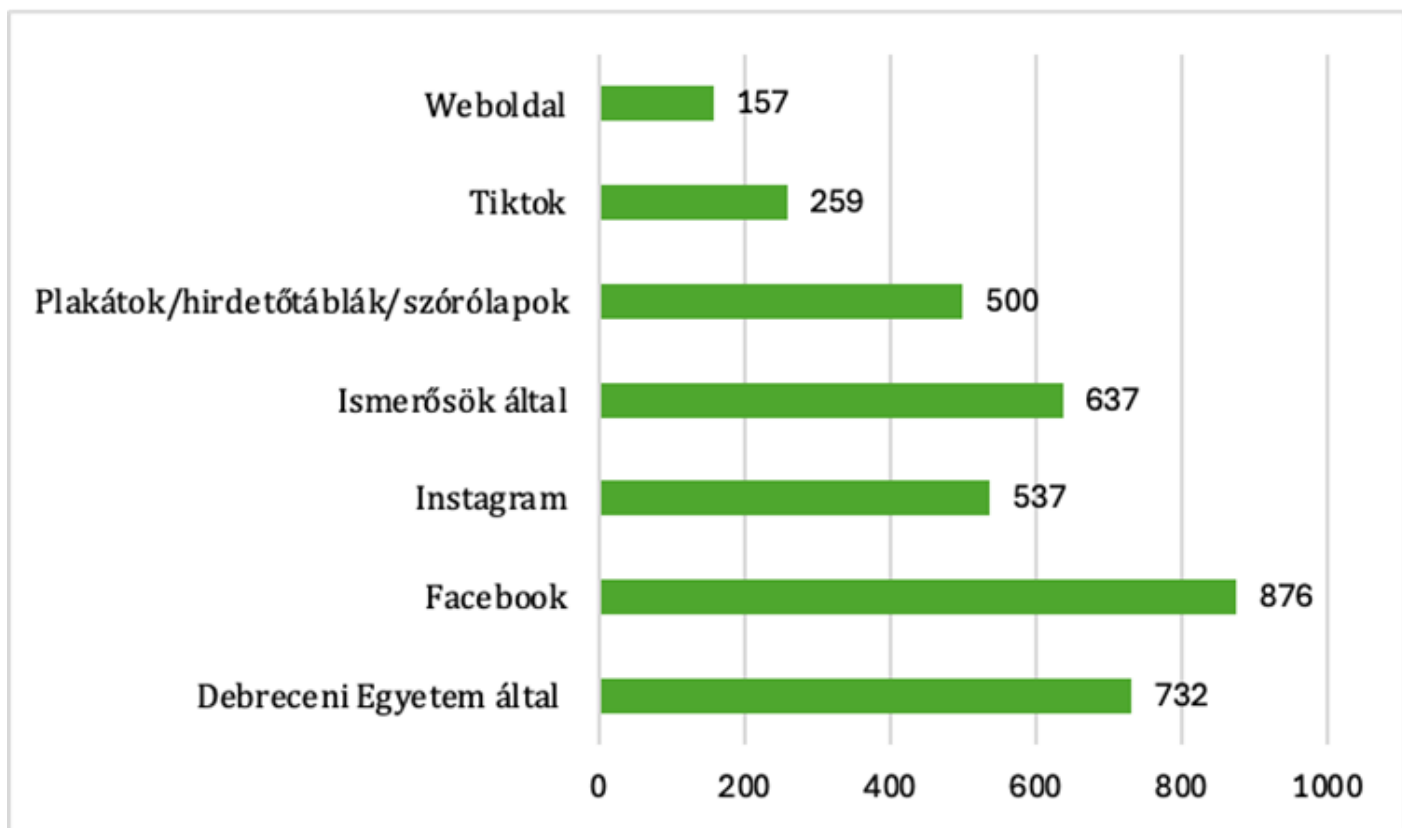

„A felsorolt intézmények közül szórakozási lehetőségként mely intézmény(ek) szolgáltatásait veszi igénybe? Több válasz megjelölése is lehetséges!” A legtöbben a Debreceni Hall által nyújtott szolgáltatásokat veszik igénybe, 502-en (49,6%). A második legnépszerűbb helyszín a Nagyerdei Víztorony 471 (46,5%) szavazattal. A harmadik helyre a Lovarda Kulturális és Konferencia Központ került, 338 (33,4%) jelöléssel. A Roncsbár 264 (26,1%), a Malter bár 50 (4,9) és az Incognito pedig 40 (4,3%) hallgató által lett jelölve. Az egyetemi hallgatók közül 321-en (31,6%) nem járnak ilyen típusú helyre szórakozni. A kitöltők által megadott szórakozási lehetőségek leginkább szórakozóhelyek voltak pl. Tabu, Kazánház.

“Ön milyen felülete(ke)n tájékozódik a debreceni kulturális intézményekről, valamint az általuk szervezett programokról?” (5. ábra) kérdéshez a válaszlehetőségeket kétféleképpen csoportosíthatjuk: tájékozódás az online térben vagy a hagyományos tájékozódás. Előbbihez különböző közösségi platformok tartoznak, mint a Facebook, Instagram, TikTok, weboldalak. Az utóbbi csoport magába foglalja magát a Debreceni Egyetemet, az ismerősök általi információátadást, illetve a plakátokat/hirdetőtáblákat/szórólapokat.

Több válaszlehetőséget is megadhattak a hallgatók, amelyből kiderült, hogy majdnem mindegyikük rendelkezik egynél több online közösségi profillal, továbbá a hagyományos információszerezés is mérvadó körökben. A közösségi oldalak közül a Facebook-ot választották legtöbben (876 fő).

5. ábra: Tájékozódási formák a hallgatók körében a debreceni kulturális intézményekről, valamint az általuk szervezett programokról, N=1013
(Forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók közül 732 fő a Debreceni Egyetem hivatalos csatornáit jelölte meg elsődleges tájékoztatói formaként, míg 637 fő az ismerősök általi információszerzést preferálta. Ezt követően 537 fő az Instagramot, 500 fő a plakátokat, hirdetőtáblákat és szórólapokat, 259 fő a TikTok felületét, míg 157 fő a különböző weboldalakat választotta.

Összegzés

Kutatásunk eredményei rámutattak, hogy bár a Debreceni Egyetem hallgatói széles körben ismerik a város kulturális intézményeit, azok rendszeres látogatása nem jellemző, amelyet elsősorban az időhiány, az érdeklődés hiánya, valamint az anyagi korlátok magyaráznak. Az általunk azonosított három hallgatói klaszter eltérő mintázatokat mutat a kulturális részvétel tekintetében, ugyanakkor közös jellemző, hogy a társas kapcsolatok megléte elősegítette az intézmények látogatásának gyakoriságát. A tájékoztató legfőbb csatornáit a közösségi médiafelületek, de a hagyományos formák továbbra is fontosak maradtak számukra. Az eredmények alapján a kulturális intézmények számára több fejlesztési irány is megfogalmazható:

Célzott kommunikáció szükséges a hallgatói réteg megszólításához. Eredményeink alapján elmondható, hogy a fiatalok eléréséhez elengedhetetlen a közösségi média használata (pl. Facebook események, Instagram tartalmak, rövid videók a TikTokon), ugyanakkor a plakátok és szórólapok használata is indokolt, mivel a hallgatók továbbra is tájékoztódnak hagyományos felületeken.

A programkínálatok kialakítása során olyan rendezvények, programok kidolgozásra van szükség, amelyek ötvözik a könnyedebb, szórakoztató jellegű rendezvényeket (koncertek, fesztiválok, filmvetítések) a magasabb kulturális értéket képviselő programokkal (színházi előadások, múzeumi

kiállítások).

Kedvezményes hallgatói jegyek, bérletek, illetve kombinált belépők (pl. több intézmény közös kedvezményes látogatása) ösztönözhetik a rendszeres részvételt a hallgatók körében.

Az egyetemi szervezetekkel, hallgatói önkormányzatokkal, szakkollégiumokkal való együttműködés lehetőséget nyújt közös programok létrehozására, amelyek a hallgatók saját igényeire és érdeklődésére épülhetnek.

A kulturális események akkor vonzóak ezen célcsoport számára, ha nem csupán személyes, hanem közösségi élményt is nyújtanak.

Mindezek együttes megvalósítása hozzájárulhat ahhoz, hogy a debreceni kulturális intézmények a hallgatói réteg számára vonzóbbá váljon, hogy egy erősebb kötődés alakuljon ki az egyetemisták és a városi kulturális intézmények között a jövőben.

Felhasznált irodalom:

- Antalóczy, T., Füstös, L. & Hankiss, E. (szerk.) (2010). *Mire jó a kultúra?* Jelentés a magyar kultúra állapotáról – 2. kötet. Budapest, Magna Produkció, 10.
- Bauer, B. & Tibori, T. (2002). Az ifjúság viszonya a kultúrához. In Bauer, B., Szabó, A. & Laki, L. (szerk.). *Ifjúság 2000. Tanulmánykötet I.* Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, 173-195.
- Bocsi, V. (2022). Hallgatók kultúrafogyasztásának mintázatai a tömegesedés utáni felsőoktatásban In Kovács, K. (szerk.), *Értékközvetítés és Iskola: Tanulmányok Szabó László Tamás tiszteletére*, 159-175.
- Fekete, M. & Prazsák, G. (2014). Kulturális kasztrendszer: Autonómia és közösségiség szerepe a fiatalok kulturális aktivitásában In Nagy Á. & Székely L., (szerk.), *Másodkézből: Magyar ifjúság*, 2 Budapest, Ifjúságügy Szakértőinek Társasága Alapítvány, 195 – 218.
- Fekete, M. (2024). Ifjúsági sebezhetőség a Magyar Ifjúságkutatás 2000-2020 tükrében. *Szociológiai Szemle*, 34(2), 75-102.
- Furlong, A., Stalder, B. & Azzopardi, A. (2000). *Vulnerable Youth: Perspectives on Vulnerability in Education, Employment and Leisure*. Strasbourg, Council of Europe Publications Section.
- Hegedűs, A. (2016). Egyetemisták és kultúrafogyasztás. Intézményi szintű kultúrakínálat a vidéki egyetemek tekintetében. *Tudásmenedzsment*, 17(1), 99-108.
- Hunyadi, Zs. (2005). *Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet
- Kántor, Sz. (2021). A kulturális programkínálat megítélése a kultúrafogyasztás tükrében – vizsgálatok Debrecen, Győr és Veszprém egyetemistái körében. *TVT Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 6(3), 76-91.
- Kuti, É. (2009). A kultúra iránti érdeklődés és a kultúrafogyasztás alakulása a Nemzeti Médiaanalízis adatai alapján. In Antalóczy, T., Füstös, L., Hankiss & E. (szerk.), *(Vész)jelzések a kultúráról*. Budapest, MTA PTI, 51-200.

- Márkus, E., Herczegh, J. & Miklósi, M. (2022). A kulturális fogyasztás elméleti megközelítései és vizsgálati tanulságai Kelet-Közép Európában. *Kulturális Szemle*, 9(2). 8 -16.
- Márkus, E., Herczegh, J. & Miklósi, M. (2024). Kulturális klaszterek kelet-közép-európai felsőoktatók körében. In Kovács, K; Pallay, Katalin (szerk.) *Oktatók a Kárpát-medencei felsőoktatásban: Munkajellemzők, jóllét és eredményesség*. Debrecen, Center for Higher Education Research and Development, University of Debrecen, 82-97.
- Mohos, E. & Ponyi, L. (2020). Az ifjúság szabadidő-felhasználási és kultúrafogyasztási szokásai. *Kulturális Szemle* 7(2), 152-174.
- Nagy, Á. (szerk.) (2020). *A lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020*. Budapest, Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont
- Pavluska V. (2014). *Kultúramarketing*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Pavluska, V. (2016). Milyen kultúrafogyasztók a magyarok? – A hazai kultúrafogyasztás átfogó mintázatai In Fehér, A., Kiss, V. Á., Soós, M. & Szakály, Z. (szerk.), *EMOK XXII. Országos Konferencia 2016 Tanulmánykötet*. Debrecen, DE, Gazdaságtudományi Kar, 435-445.
- Pavluska, V., Jakopánecz, E. & Törőcsik, M. (2018). *Kultúra. A magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal*. Pécs, PTE KTK
https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/tudomany/rendezvenyek/fogyasztas/efop_generaciok_
 (Hozzáférés dátuma: 2024.07.11.)
- Petersen, N. F. & Arends, D. (2018). The role of first-year experience excursion in promoting social integration at university: Student teachers' views. *South African Journal of Childhood Education*, 8(1), 1-9.
- Szabó, A. & Oross, D. (2024). A magyar egyetemisták politikai gondolkodása és integrációja 2024-ben. Budapest, Nemzeti Ifjúsági Tanács
- Szántó, M. (1976). Szabadidő és életmód. In Falussy, B. (szerk.), *A szabadidő szociológiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 281-291.
- Vitányi, I., Bánáti, F., Csejtei, M., & Falussy, B., & Hunyadi, Z. (2006). *A magyar kultúra esélyei: kultúra, életmód, társadalom*. MTA Társadalomkutató Központ.